

### 1.3.7. Kryteria oceniania wypowiedzi pisemnych na poziomie rozszerzonym

#### Zgodność z poleceniem (Elementy treści i formy)

W ocenie zgodności z poleceniem bierze się pod uwagę elementy treści oraz elementy formy, które zostały zrealizowane w wypowiedzi, oraz jakość realizacji tych elementów.

**Elementy treści.** Realizację każdego z pięciu elementów treści ocenia się na skali 2–1–0 zgodnie z Tabelą A.

Tabela A. Zgodność z poleceniem: elementy treści

| Elementy treści                                                               | Forma                | 2                                                                                                                            | 1                                                                                                                                                                                                                                                      | 0                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-------------------------------------------------------------------------------|----------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>1. wstęp: właściwe i adekwatne do tematu rozpoczęcie wypowiedzi</b>        | <b>R*</b>            | teza zgodna z tematem ORAZ treścią wypowiedzi (teza „zapowiada” zawartość treściową oraz typ rozprawki)                      | teza nie jest w pełni poprawna, np. jest zgodna z tematem ALBO z treścią wypowiedzi; odbiegająca od tematu LUB treści wypowiedzi                                                                                                                       | brak tezy; teza niezgodna z tematem ORAZ treścią wypowiedzi; teza nieczytelna, niejasna, trudna do wskazania; wstęp niekomunikatywny                                                                                                              |
|                                                                               | <b>A*</b>            | wprowadzenie zgodne z tematem ORAZ np. ciekawe, oryginalne, zachęcające do czytania, w ciekawej formie (np. pytanie, cytaty) | wprowadzenie nie jest w pełni poprawne, np. wprowadzenie zgodne z tematem, ale schematyczne ALBO bardziej typowe dla innego typu tekstu (np. rozprawki) ALBO ciekawe, oryginalne, ale odbiegające od tematu                                            | brak wprowadzenia; wprowadzenie niezgodne z tematem, niejasne, nieczytelne, trudne do wskazania; wprowadzenie niekomunikatywne                                                                                                                    |
|                                                                               | <b>L*</b>            | wstęp zgodny z tematem i treścią wypowiedzi ORAZ wskazujący cel/powód pisania listu                                          | wstęp nie jest w pełni poprawny, np. nie określa celu ALBO określa cel/powód pisania listu, ale odbiega od tematu ALBO cel nie jest określony jasno ALBO wstęp nie jest zgodny z treścią listu (np. zapowiada poparcie, a opisuje argumenty przeciwne) | brak wstępu; wstęp niezgodny z tematem, niejasny, nieczytelny, trudny do wskazania; wstęp niekomunikatywny                                                                                                                                        |
| <b>2. pierwszy element tematu</b>                                             | <b>R<br/>A<br/>L</b> | wieloaspektowa ORAZ/ LUB pogłębiona realizacja elementu (np. wsparta przykładami, szczegółowo omówiona)                      | powierzchnowa realizacja elementu, wypowiedzi brak głębi, np. zdający podaje tylko „listę” argumentów/cech/określeń, żadnego nie rozwijając/uzasadniając                                                                                               | brak wypowiedzi LUB wypowiedź nie jest komunikatywna LUB wypowiedź nie jest związana z tematem / nie realizuje elementu; wypowiedź bardzo pobieżnie dotycząca tematu, np. zdający podaje tylko jeden argument/cechę/określenie, nie rozwijając go |
| <b>3. drugi element tematu</b>                                                |                      |                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <b>4. podsumowanie: właściwe i adekwatne do tematu zakończenie wypowiedzi</b> | <b>R<br/>A<br/>L</b> | zakończenie zgodne z tematem oraz treścią wypowiedzi; jeżeli zdający powtarza wstęp – czyni to innymi słowami                | zakończenie nie jest w pełni poprawne, np. jest zgodne z tematem ALBO treścią wypowiedzi; odbiega trochę od tematu LUB treści wypowiedzi; zdający stosuje zakończenie schematyczne (sztafpowe) LUB powtarza wstęp praktycznie tymi samymi słowami      | brak zakończenia LUB zakończenie nie jest komunikatywne LUB zakończenie jest jedynie luźno związane z tematem oraz treścią wypowiedzi                                                                                                             |
| <b>5. fragmenty odbiegające od tematu i/lub nie na temat</b>                  | <b>R<br/>A<br/>L</b> | wypowiedź nie zawiera fragmentów odbiegających od tematu i/lub nie na temat                                                  | wypowiedź zawiera dłuższy fragment / nieliczne krótkie fragmenty odbiegające od tematu i/lub nie na temat                                                                                                                                              | wypowiedź nie spełnia warunków określonych dla poziomu 1.                                                                                                                                                                                         |

\* R – rozprawka; A – artykuł; L – list formalny

Opisy w Tabeli A będą doprecyzowywane w odniesieniu do poszczególnych tematów w każdej sesji egzaminu maturalnego.

**Elementy formy.** Realizację każdego z czterech elementów formy ocenia się na skali 1–0 zgodnie z Tabelą B.

Tabela B. Zgodność z poleceniem: elementy formy

| Elementy formy                                 | Forma    | 1                                                                                      | 0                                                         |
|------------------------------------------------|----------|----------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------|
| <b>1. elementy charakterystyczne dla formy</b> | <b>R</b> | teza jest poprawnie umiejscowiona w wypowiedzi                                         | wypowiedź nie spełnia warunków określonych dla poziomu 1. |
|                                                | <b>A</b> | wypowiedź jest zatytułowana                                                            |                                                           |
|                                                | <b>L</b> | wypowiedź zawiera odpowiedni zwrot rozpoczynający i kończący                           |                                                           |
| <b>2. kompozycja</b>                           | <b>R</b> | wypowiedź cechuje widoczny zamysł kompozycyjny                                         | wypowiedź nie spełnia warunków określonych dla poziomu 1. |
|                                                | <b>A</b> | wyrażający się w funkcjonalnie uzasadnionych proporcjach                               |                                                           |
|                                                | <b>L</b> | wstępu, rozwinięcia i zakończenia                                                      |                                                           |
| <b>3. segmentacja</b>                          | <b>R</b> | tekst jest uporządkowany; układ graficzny pracy (podział na akapity) jest konsekwentny | wypowiedź nie spełnia warunków określonych dla poziomu 1. |
|                                                | <b>A</b> |                                                                                        |                                                           |
|                                                | <b>L</b> |                                                                                        |                                                           |
| <b>4. długość pracy</b>                        | <b>R</b> | długość pracy mieści się w granicach 180–280 słów                                      | wypowiedź nie spełnia warunków określonych dla poziomu 1. |
|                                                | <b>A</b> |                                                                                        |                                                           |
|                                                | <b>L</b> |                                                                                        |                                                           |

Ostateczną liczbę punktów za zgodność z poleceniem ustala się na podstawie oceny elementów treści i elementów formy, zgodnie z Tabelą C.

Tabela C

| Elementy treści | Elementy formy |       |       |
|-----------------|----------------|-------|-------|
|                 | 4–3            | 2–1   | 0     |
| 10–9            | 5 pkt          | 4 pkt | 3 pkt |
| 8–7             | 4 pkt          | 3 pkt | 2 pkt |
| 6–5             | 3 pkt          | 2 pkt | 1 pkt |
| 4–3             | 2 pkt          | 1 pkt | 0 pkt |
| 2–1             | 1 pkt          | 0 pkt | 0 pkt |
| 0               | 0 pkt          | 0 pkt | 0 pkt |

Na przykład za wypowiedź, w której elementy treści oceniono na 5, a elementy formy oceniono na 2, za zgodność z poleceniem przyznaje się 2 punkty.

#### *Spójność i logika wypowiedzi*

W ocenie spójności bierze się pod uwagę, czy i w jakim stopniu tekst funkcjonuje jako całość dzięki jasnym powiązaniom (np. leksykalnym, gramatycznym) wewnątrz zdań oraz między zdaniami i akapitami tekstu.

W ocenie logiki wypowiedzi bierze się pod uwagę, czy i w jakim stopniu wypowiedź jest klarowna (np. czy nie jest jedynie zbiorem przypadkowo zebranych myśli, czy wnioski wynikają logicznie z przesłanek).

|       |                                                                                                                         |
|-------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 2 pkt | wypowiedź zawiera najwyżej 2 usterki w spójności ORAZ/LUB logice na poziomie zdania i/lub akapitu i/lub całego tekstu   |
| 1 pkt | wypowiedź zawiera od 3 do 5 usterek w spójności ORAZ/LUB logice na poziomie zdania i/lub akapitu i/lub całego tekstu    |
| 0 pkt | wypowiedź zawiera 6 lub więcej usterek w spójności ORAZ/LUB logice na poziomie zdania i/lub akapitu i/lub całego tekstu |

*Zakres środków językowych*

W ocenie zakresu środków językowych bierze się pod uwagę zróżnicowanie i precyzję środków leksykalno-gramatycznych użytych w wypowiedzi.

|                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 3 pkt                                                                                                                                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>• szeroki zakres środków językowych</li> <li>• w pracy występują dość liczne fragmenty charakteryzujące się naturalnością i różnorodnością frazeologiczną oraz precyzją użytych środków językowych</li> </ul>                                                                          |
| 2 pkt                                                                                                                                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>• zadowalający zakres środków językowych</li> <li>• w pracy występuje kilka fragmentów charakteryzujących się naturalnością i różnorodnością frazeologiczną oraz precyzją użytych środków językowych, jednak w większości użyte są struktury o wysokim stopniu pospolitości</li> </ul> |
| 1 pkt                                                                                                                                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>• ograniczony zakres środków językowych</li> <li>• w pracy użyte są głównie struktury o wysokim stopniu pospolitości</li> </ul>                                                                                                                                                        |
| 0 pkt                                                                                                                                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>• bardzo ograniczony zakres środków językowych</li> <li>• w pracy użyte są wyłącznie struktury o wysokim stopniu pospolitości</li> </ul>                                                                                                                                               |
| Jeżeli w wypowiedzi występują rażące/liczne uchybienia w stosowności i/lub jednolitości stylu, wówczas liczbę punktów przyznanych za zakres środków językowych można obniżyć o 1 punkt (maksymalnie do zera). |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |

Przez „naturalność” rozumiemy charakterystyczny dla danego języka sposób wyrażania znaczeń, natomiast przez „precyzyjne sformułowania” rozumiemy wyrażanie myśli z wykorzystaniem słownictwa swoistego dla tematu i unikanie słów oraz struktur o wysokim stopniu pospolitości, takich jak *miły, interesujący, fajny*.

Przez „stosowność” stylu rozumiemy dostosowanie przez zdającego środków językowych do wybranej formy wypowiedzi, celowość zastosowanych konstrukcji składniowych i jednostek leksykalnych. Styl niestosowny to np. styl zbyt metaforyczny lub zbyt bliski stylowi potocznemu w odmianie mówionej. Przez „jednolitość” stylu rozumiemy konsekwentne posługiwanie się jednym, wybranym stylem. Mieszanie różnych stylów wypowiedzi uznaje się za uzasadnione, jeśli jest funkcjonalne (tzn. czemuś służy). Styl uznaje się za niejednolity, jeżeli zdający miesza bez uzasadnienia różne style wypowiedzi, np. w tekście rozprawki występują fragmenty nazbyt potoczne, z wtrętami ze stylu urzędowego.

*Poprawność środków językowych*

W ocenie poprawności środków językowych bierze się pod uwagę błędy gramatyczne, leksykalne, ortograficzne i interpunkcyjne. Punkty przyznaje się zgodnie z poniższą tabelą.

| Poprawność językowa<br>(leksykalno-gramatyczna) | Poprawność zapisu (ortograficzna, interpunkcyjna) |                                       |
|-------------------------------------------------|---------------------------------------------------|---------------------------------------|
|                                                 | nieliczne błędy zapisu                            | liczne LUB bardzo liczne błędy zapisu |
| nieliczne błędy językowe                        | 3 pkt                                             | 2 pkt                                 |
| liczne błędy językowe                           | 2 pkt                                             | 1 pkt                                 |
| bardzo liczne błędy językowe                    | 1 pkt                                             | 0 pkt                                 |

*Uwagi dodatkowe*

1. Wypowiedź jest oceniana na 0 punktów w każdym kryterium, jeżeli jest:
  - nieczytelna LUB
  - całkowicie niezgodna z poleceniem/tematem LUB
  - niekomunikatywna dla odbiorcy (np. napisana fonetycznie).
2. Praca napisana niesamodzielnie, np. zawierająca fragmenty odtworzone z podręcznika, zadania zawartego w arkuszu egzaminacyjnym lub innego źródła, w tym internetowego, lub przepisane od innego zdającego, jest powodem do unieważnienia części pisemnej egzaminu z języka obcego. W przypadku stwierdzenia podczas przeprowadzania egzaminu lub podczas sprawdzania pracy egzaminacyjnej niesamodzielnego rozwiązywania przez zdającego zadań zawartych w arkuszu egzaminacyjnym dyrektor komisji okręgowej, w porozumieniu z dyrektorem Komisji Centralnej, unieważnia zdającemu część pisemną egzaminu maturalnego z danego przedmiotu.
3. Jeżeli wypowiedź zawiera mniej niż **160** słów, przyznaje się 0 punktów za zakres i poprawność środków językowych.
4. Jeżeli za wypowiedź przyznano 0 punktów w kryterium zgodności z poleceniem, we wszystkich pozostałych kryteriach przyznaje się 0 punktów.
5. Jeżeli wypowiedź nie zawiera w ogóle rozwinięcia (np. zdający napisał tylko wstęp), przyznaje się 0 punktów w każdym kryterium.
6. Jeżeli za wypowiedź przyznano 1 punkt w kryterium zgodności z poleceniem, we wszystkich pozostałych kryteriach można również przyznać maksymalnie po 1 punkcie.
7. W ocenie poprawności językowej w wypowiedziach uczniów ze stwierdzoną dysleksją nie bierze się pod uwagę błędów zapisu.

**1.3.8. Oznaczanie błędów w wypowiedziach pisemnych**

Błędy oznaczane są w tekście z wykorzystaniem oznaczeń podanych w Tabeli 4.

TABELA 4. Oznaczanie błędów w wypowiedziach zdających na poziomie podstawowym i rozszerzonym

| rodzaj błędu                                  | sposób oznaczenia                           | przykład                                        |
|-----------------------------------------------|---------------------------------------------|-------------------------------------------------|
| błąd językowy (leksykalny, gramatyczny)       | podkreślenie linią prostą                   | <i>Marek <u>lubić</u> czekoladę.</i>            |
| błąd językowy spowodowany brakiem wyrazu      | znak √ w miejscu brakującego wyrazu         | <i>Marek √ czekoladę.</i>                       |
| błąd ortograficzny                            | otoczenie słowa kołem                       | <i>Słońce <u>gżeje</u>.</i>                     |
| błąd językowy i ortograficzny w jednym słowie | podkreślenie linią prostą i otoczenie kołem | <i>Słońce <u>gzać</u> w lecie.</i>              |
| błędy w spójności/logice                      | podkreślenie linią falistą                  | <i>Założyłem kurtkę, <u>bo było gorąco</u>.</i> |
| fragment odbiegający od tematu                | objęcie nawiasami kwadratowymi              | <i>[Fragment odbiegający od tematu.]</i>        |
| fragment nie na temat                         | otoczenie ciągłą linią                      | <i>Fragment nie na temat.</i>                   |

|                                                                 |                                                                                                          |                                                                     |
|-----------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|
| błędy interpunkcyjne<br>(wyłącznie na poziomie<br>rozszerzonym) | otoczenie zbędnego znaku<br>kółkiem<br>znak √ w kółku w miejscu<br>brakującego znaku<br>interpunkcyjnego | <i>Było ciepło, i deszczowo.</i><br><i>Zrobiłem to, ponieważ...</i> |
|-----------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|

Błędy ortograficzne zmieniające znaczenie wyrazu traktowane są jako błędy językowe i oznaczane poprzez podkreślenie wyrazu linią prostą.